

ДЕМОГРАФСКИ АНАЛИЗИ

НАСЕЛЕНИЕ, Том 43, Книжка 1, 2025, 5-17
ISSN 0205-0617 (Print), ISSN 2367-9174 (Online)
<https://nasselenie-review.org/index.php/nr/index>;
E-mail: nasselenie_review@abv.bg
DOI: <https://doi.org/10.7546/P.2025.43.01.01>

ПРЕБРОЯВАНЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО В СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ ПРЕЗ 2021 ГОДИНА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЕСТНАТА БЪЛГАРСКА ОБЩНОСТ

Спас Ташев, Никола Ганев

*Българска академия на науките
Институт за изследване на населението и човека
Департамент Демография*

България, София 1113, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 6
spas.tasheff@gmail.com; nikola.n.ganev@gmail.com

Резюме: *Преброяването на населението е много важно за демографската карта на всяка страна. То дава реална информация за структурата на населението по етноси на изследваната държава и нейните региони. След преброяването се прави съпоставка – по еднакви показатели – с предишни мероприятия, за да се проследят процесите в миналото и да се осъвременят предвижданията за предстоящи демографски промени. Естествените демографски процеси се осъществяват постепенно, но ако има резки скокове, те обикновено са знак за съществени обществено-политически изменения, психологически натиск или икономически нерегламентирани интереси. Целта на статията е да анализира как предизвикателствата пред българската общност в Северна Македония влияят на получените резултати от националното преброяване през 2021 г.*

Съществените размивания в броя на официално самоопределящите се като българи и притежаващите български документи за самоличност в Северна Македония се дължат основно на дългогодишните репресии на провежданата от Кралство Югославия и установения след 1944 г. комунистически режим начело с Й. Б. Тито и управляващите в създадената върху бившата сръбска Вардарска бановина автономна югославска федеративна република Македония (след обявяването на независимост) върху гражданите с българско самосъзнание и членовете на техните семейства¹ (в т.ч. продължаващите дейст-

¹ Насилствено провежданата и дирижирана от Белград политика за потискане и промяна на националното самосъзнание на редица национални малцинства в СФРЮ засяга не само българите във Вардарска Македония и по източната граница на Сърбия. Нейни жертви са също албанската, унгарската, италианската и други по-малобройни етнически общности.

вия на държавните структури в страната за маргинализиране на българската общност и ограничаване на гражданските права на нейните представители), които продължават да генерират страх от самоопределяне като българи; целенасочената манипулация от страна на властите на резултатите от националните преброявания, в които броят на самоопределилите се като българи значително се занижава с цел омаловажаване и обезличаване на българската общност и недопускане на предпоставки за отслабване на преговорните позиции в диалога с България. Сред основните проблеми на българската общност в Северна Македония са липсата на утвърден чрез текстове в нейната Конституция статут по възприетия от Скопие принцип за признаване на колективни права на записаните в Основния закон етноси, сред които българската общност не фигурира, активната кампания за нейното асимилиране и обезличаване, артикулирана посредством език на омразата в медиите и брутални физически посегателства срещу самоопределилите се като българи северомакедонски граждани, техните сдружения и паметниците на културното им наследство. Тези действия са съпроводени със слабо популяризиране на българските език, култура, история, обичаи и др., както и запазващото се влияние на Сърбия, което работи в интерес на задълбочаване на антибългарските нагласи в страната.

Ключови думи: преброяване; Северна Македония; предизвикателства; българска общност; етническа маргинализация.

Статията да се цитира по следния начин:

Ташев, С., Ганев, Н. (2025). Преброяването на населението в Северна Македония през 2021 година и предизвикателствата пред местната българска общност. *Население*, Том 43, Книжка 1, 2025, 5-17. ISSN 0205-0617 (Print), ISSN 2367-9174 (Online). DOI: <https://doi.org/10.7546/P.2025.43.01.01>

© Спас Ташев, Никола Ганев, 2025

Статията е постъпила на 18.11.2024

Приета за печат на 24.02.2025

Публикувана през юни 2025

Авторите са прочели и одобрили окончателния вариант на ръкописа.

DEMOGRAPHIC ANALYSES

NASSELENIE REVIEW, Volume 43, Number 1, 2025, 5-17
ISSN 0205-0617 (Print), ISSN 2367-9174 (Online)
<https://nasselenie-review.org/index.php/nr/index;>
E-mail: nasselenie_review@abv.bg
DOI: <https://doi.org/10.7546/P.2025.43.01.01>

THE 2021 POPULATION CENSUS IN NORTH MACEDONIA AND THE CHALLENGES FACING THE LOCAL BULGARIAN COMMUNITY

Spas Tashev, Nikola Ganev

*Institute for Population and Human Studies
Department of Demography
Bulgarian Academy of Sciences*

Sofia 1113, Akad. G. Bonchev St, bl. 6, BULGARIA
spas.tasheff@gmail.com; nikola.n.ganev@gmail.com

Abstract. *Population census is very important for the demographic map of any country. It provides real information about the population structure by ethnicity of the studied country and its regions. After the census, a comparison is made - on the same indicators - with previous events, in order to trace the processes in the past and to update the predictions for upcoming demographic changes. Natural demographic processes occur gradually, but if there are sharp jumps, they are usually a sign of significant socio-political changes, psychological pressure or economic unregulated interests. The purpose of the article is to analyze how the challenges facing the Bulgarian community in North Macedonia affect its results from the national census in 2021.*

The significant discrepancies in the number of people who officially identify themselves as Bulgarians and those who have Bulgarian identity documents in North Macedonia are mainly due to the long-term repressions carried out by the Kingdom of Yugoslavia and the communist regime established after 1944 by J. B. Tito, as well as the governors of the autonomous Yugoslav Federal Republic of Macedonia, established on the basis of the former Serbian Banovina of Vardar. (after the declaration of independence) on citizens with a Bulgarian self-awareness and their family members (including the ongoing actions of the state structures in the country to marginalize the Bulgarian community and limit the civil rights of its representatives), which continue to generate fear of self-determination as Bulgarians; the purposeful manipulation by the authorities of the results of the national censuses, in which the number of self-identified Bulgarians is significantly underestimated, with the aim of belittling and depersonalizing the Bulgarian community and preventing preconditions for weakening the negotiating positions in the dialogue with Bulgaria. Among the main problems of the Bulgarian community in North Macedonia are the lack of status established through texts in its Constitution under the principle adopted by Skopje for the recognition of collective rights of the ethnicities listed in the Basic Law, among which the Bulgarian community does not appear; the active campaign for its assimilation and depersonalization,

articulated through open language of hatred in the media and brutal physical attacks against North Macedonian citizens who self-identify as Bulgarians, their associations and the monuments of their cultural heritage. These actions are accompanied by the weak popularization of the Bulgarian language, culture, history, customs, etc., as well as the continuing influence of Serbia, which works in the interest of deepening anti-Bulgarian attitudes in the country.

Keywords: census; North Macedonia; challenges; Bulgarian community; human rights; ethnic marginalisation.

This article can be cited as follows:

Tashev, S., Ganev, N. (2025). The 2021 Population Census in North Macedonia and the Challenges Facing the Local Bulgarian Community. [Преброяването на населението в Северна Македонија през 2021 година и предизвикателствата пред местната българска общност]. *Nasselenie Review*, Volume 43, Number 1, 5-17. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online). (In Bulgarian). DOI: <https://doi.org/10.7546/P.2025.43.01.01>

© Spas Tashev, Nikola Ganev, 2025

Submitted – November 2024

Revised – February 2025

Published – June 2025

The authors have read and approved the final manuscript.

Увод

Преброяването на населението, домакинствата и жилищния фонд се определя като статистическа операция, чрез която на редовни интервали от време (обикновено на всеки десет години²) се извършва официално преброяване на постоянното и временно пребиваващото население върху държавната територия – от отделните селища и най-малките административно-териториални географски единици (за целите на преброяването, т.нар. преброителни кръгове (ПК)), до национално равнище, заедно с определените за целите и задачите на цenzусната статистика демографски, социални и икономически характеристики на цялото население.

Основната цел на преброяването е да се определи числеността на населението и неговото териториално разпределение, да се получат данни за демографските, образователните, икономическите, етническите, миграционните и други показатели за населението. Преброяването е основа за оценка на броя и движението на населението в периода между преброяванията, както и за дългосрочни прогнози за броя на населението в бъдеще.

Агрегираните статистически резултати, получени от данните, събрани от преброяването, освен за статистически цели се използват и за макроикономическо планиране, създаване на политики за развитие, научни анализи и други изследвания.

Главната изследователска теза е, че проблемите, пред които е изправена българската общност в Северна Македония, оказват пряко влияние върху числеността ѝ към критичния момент на преброяването през 2021 г., което е първото, проведено от 2002 г. насам. Основните информационни източници, които са използвани в изследването, включват нормативни документи, статистическа информация, научна литература и медийни публикации.

Преброяване и нормативна база

Доколкото в изследването се проучва националното преброяване в Република Северна Македония, според смисъла си то се нарежда като дейност от висок държавен интерес и неговото провеждане винаги се регулира от специален Закон за преброяването, приет от Събранието (Парламента) на страната.³ Провеждането на Преброяването на населението, домакинствата и жилищния фонд през 2021 г. се основава на следните правни актове⁴:

² Обичайна практика е преброяванията да се провеждат на всеки 10 години, в години, завършващи на нула или единица.

³ <https://www.stat.gov.mk/OblastOpsto.aspx?id=31>

⁴ <https://popis2021.stat.gov.mk/%D0%9B%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0/>

- Закон за преброяване на населението, домакинствата и жилищния фонд в Република Северна Македония, 2021 г. (Държавен вестник на РСМ № 19/2021 г.);
- Методология за подготовката, организацията и провеждането на преброяването на населението, домакинствата и жилищния фонд в Република Северна Македония, 2021 г. (Държавен вестник на РСМ № 30/21);
- Комуникационна стратегия с план за действие и PR кампания;
- Закон за държавната статистика („Държавен вестник на Република Македония“ № 54/1997, 21/2007, 51/2011, 104/2013, 42/2014, 192/2015, 27/16, 83/18, 220/ 18 и „Държавен вестник на Република Северна Македония“ № 31/20);
- Закон за защита на личните данни („Държавен вестник на Република Северна Македония“ № 42/2020 г.).
- Според гл. 2, чл. 6, т. 1 от Закона за преброяване на населението, домакинствата и жилищния фонд⁵, статистическите единици, обхванати от преброяването, са следните лица:
- граждани на Република Северна Македония, които имат местожителство или жилище в страната, независимо дали се намират в нея или в чужбина по време на преброяването;
- чужди граждани, които имат разрешение за пребиваване в Република Северна Македония;
- лица, които нямат гражданство на Република Северна Македония, но се намират в страната към момента на преброяването.

Член 10 от същия закон⁶ определя, че за гореспоменатите лица ще бъдат предоставени данни за: географски, демографски, икономически, образователни, миграционни, етнически, културни и религиозни характеристики, както и за степен на инвалидност / функционално увреждане, в случаите, когато е налице.

Преброяването на населението, домакинствата и жилищния фонд в Република Северна Македония беше проведено в периода от 1 до 21 април 2021 г.⁷ То беше извършено по нов, т. нар. комбиниран метод на преброяване и нов технологичен подход с въвеждане на данни от преброяването на преносими компютри, лаптопи и използване на данни от създадената база данни (БД) от преброяването.

За да се гарантират честни резултати от преброяването на населението съществуващите недостатъци и празноти в тази нормативна база могат да се поправят като се предвидят административни санкции или наказателно преследване за преброители, които манипулират информацията, както и за контрольори, които не се изпълнили добросъвестно своите задължения.

⁵ <https://dejure.mk/zakon/zakon-za-popis-na-naselenieto-domakjinstvata-i-stanovite-vo-republika-severna-makedonija-2021-godina>

⁶ <https://dejure.mk/zakon-izmena/zakon-za-popis-na-naselenieto-domakjinstvata-i-stanovite-vo-republika-severna-makedonija-2021-godina>

⁷ Критичен момент на преброяването – полунощ на 31 март 2021 г.

Особености на преброяването в Северна Македония

Заявената теза за резките скокове е единствената, през която могат да се изследват съвременните демографски процеси в Северна Македония както до този момент, така и за по-дълъг бъдещ период. Тази млада държава, обявила независимост на 8 септември 1991 г.⁸ след разпада на Югославия, предлага интересни от научно гледище данни при преброяването на населението ѝ през 2021 г. По отношение на критериите етническа принадлежност и майчин език през периода 1912 г.-2021 г. са настъпили резки промени, които са резултат от политически, психически и икономически натиск⁹. Важно е да се отбележи, че верни статистически данни се събират само доброволно. Ако принципите на доброволността и декларативността са нарушени чрез различни форми на принуда, вкл. чрез административни прийоми, сведенията са неверни, а крайните изводи – спорни.

Съществуват различни демографски статистики за географската област Македония. Висок процент от статистическите изследвания са извършени от специалисти по политически програми на различни държави. Налице са турски, албански, български, гръцки и сръбски статистики, които съществено се различават (Ташев, 2022).

При анализа на етно-демографските процеси в днешна Северна Македония се открояват две твърдения на политическата класа в Скопие (присъстващи в почти всички изказвания на министър-председателя Християн Мицкоски по въпроса):

- географската област Македония никога не е обитавана от българи, а данните от минали преброявания са измислени от България
- България оспорва съвременната македонска идентичност, като се опира на факти от миналото.

Посочените твърдения рушат сътрудничеството между двете държави, влияят върху сигурността в региона. Трябва категорично да се заяви, че никога българската държава не е отричала правото на етническо самоопределение на гражданите на Северна Македония. В младата република обаче упорито се отхвърлят историческите факти, отричат се правата на онези личности, които са с българско самосъзнание. Забранено е на българите в държавата да заявяват своята етническа принадлежност. Конституцията на страната ги дискриминира като непризнато малцинство, а нормативната база нито е хармонична, нито се спазва от изпълнителната власт – показателен е случаят с пребития на 19 януа-

⁸ България първа признава независимостта на новата държава на 15 януари 1992 г. под конституционното ѝ име (тогава Република Македония) и успява да убеди Русия да стори същото.

⁹ <https://www.dnes.bg/balkani/2022/03/31/petyr-kolev-samo-3504-bylgari-v-rsm-pogazvat-pravata-na-bylgarite.525230>

ри 2023 г. Християн Пендиков (тогавашен секретар на българското сдружение „Цар Борис Трети“ в Охрид) заради българското си самосъзнание.

Тази репресивна политика, методично осъществявана вече повече от 100 години, променя етническата карта на Северна Македония. При преброяването на населението през 2002 г. официално са посмели да се заявят 1 417 българи. От края на Балканската война до сега езикът на омразата присъства в повечето печатни издания. Въпреки всекидневния политически, психически, икономически и административен натиск, българите в географската област Македония се организират и в социалните мрежи открито заявяват решението да се регистрират като българи при преброяването на населението в Северна Македония през 2021 г.

Мобилизацията на българите в Северна Македония води до административни наказания и нарушения. Репресиите могат да се обобщят така:

А. Службите за сигурност оказват психически тормоз над 36 души с българско самосъзнание. Заплашвани са, че ако се заявят като българи, ще имат сериозни неприятности (Ташев, 2022).

Б. Съставят се списъци на лица с българско самосъзнание, за да не бъдат преброени. На преброителите е подсказано да не посещават домовете на българи. Писмените списъци обхващат 700 домакинства само в източната част на Северна Македония (Ташев, 2022).

В. Подменя се графата „етническа принадлежност“ с „чуждо гражданство“. Преброителите неправомерно изискват документ за българска етническа самоличност, но голяма част от хората с българско самосъзнание нямат български паспорти.

Г. Липсата на български паспорт води до нарушаване на принципа на декларативността – водещ принцип в модерната демографска статистика. Преброителите са записвали българите като македонци. До този извод водят подадените 41 жалби до Държавния завод за статистика: 38 жалби нямат отговор, само в 3 случая са изпратени отново преброители (Ташев, 2022).

Д. През 2021 г. преброяването в Северна Македония се извършва електронно. Налице е постоянна интернет връзка, чрез която данните бързо достигат до Държавния завод за статистика в Скопие и се обработват. Много често преброителите не разрешават проверка на въведените данни от посетените лица, затова сведенията са спорни.

Е. Некоректен начин за въвеждане на данните за етнически произход.

По време на преброяването сведенията за хора с българско самосъзнание са нанасяни с молив върху бял лист.

Смело може да се заяви, че е налице явна злоупотреба със статистическите данни – резултат от подмяна на реалните факти:

- През 2022 г. като българи в Северна Македония са се заявили само 3 504 души (Държавен завод за статистика, 2022)¹⁰, бележейки слаб ръст в чис-

¹⁰ https://www.stat.gov.mk/publikacii/2022/POPIS_DZS_web_MK.pdf

леността на деклариращите се на последното преброяване като етнически българи на фона на значителния брой лица, притежаващи български документи за самоличност. Резултатите предизвикаха негативни реакции и у председателя на Гражданския демократичен съюз (ГДС) Петър Колев, който напомни, че на парламентарните избори през 2020 г. ГДС е бил подкрепен от 3 555 души, докато на преброяването са били регистрирани едва 3 504.¹¹ Това на практика означава, че българската партия е успяла да мобилизира всеки етнически българин, вкл. децата да гласуват за нея. Колев счита, че резултатите от статистическата операция са били манипулирани с цел да не бъдат включени българите като държавотворен народ в конституцията на РСМ. Той апелира ако наистина националното преброяване е било проведено без манипулации властите в РСМ да предоставят възможност на всеки гражданин да получи документ с регистрираните данни.

- С двойно гражданство са 19 645 лица (Държавен завод за статистика, 2022). При тяхното вписване обаче пак са извършвани недопустими манипулации: обследваните жители са вписани като лица с българско гражданство, а не като етнически българи. Без нужда са им искани документи, които доказват техния произход. Важно е да се отбележи, че в България всички, които кандидатстват и получават българско гражданство, представят нотариално заверени декларации за българския си произход, вероятно пазен, крит или премълчаван столетие. Аргумент за сериозното манипулиране на резултатите от преброяването от тогавашните управляващи в РСМ се явяват и сведения от преброители (около 20 души) в районите на Битоля, Охрид и Скопие. Те са регистрирали голям брой самоопределили се като българи, на база на който може да бъде направена оценката, че сънародниците ни в страната са между 40 000 и 60 000.¹²
- Фактите сочат, че за 132 хиляди граждани данните са въведени служебно (Държавен завод за статистика, 2022) – т.е. нито са посетени от преброители, нито са питани какво е етническото им самосъзнание. Това силно политизира националното преброяване, тъй като освен че са регистрирани редица нередности при извършването му на терен¹³, не са преброени всички жители на РСМ. Резултатите бяха обявени без да бъдат обработени данните на тези над 130 000 души, които не са били регистрирани,

¹¹ <https://www.dnes.bg/balkani/2022/03/31/petyr-kolev-samo-3504-bylgari-v-rsm-pogazvat-pravata-na-bylgarite.525230>

¹² По оценки (от 2018 г) на местни СМИ, с българско самосъзнание в РСМ са около 50 000 души. Общността е разпределена неравномерно на територията на страната, с най-много представители в общините Охрид, Битоля, Скопие, Струмица, Крива Паланка, Кочани, Велес, Щип, Берово, Делчево и Пехчево.

¹³ Поради което е налична разлика между данните на Министерството на вътрешните работи на РСМ и тези, събрани на терен.

въпреки наличието на необходимите документи за участие в процеса. Преброяването може би щеше да бъде по-успешно ако Държавният завод за статистика беше съумял да използва данните от държавната администрация, където всеки един от регистрираните ясно е отговорил на въпроси, свързани с неговата етническа принадлежност, вероизповедание и майчин език. Начинът, по който е осъществена мащабната статистическа операция и невъзможността на Държавния завод за статистика да регистрира 7,2% от местното население прави резултатите от преброяването непълни и неточни, тъй като повечето (около 90%) от тях носят „славомакедонски“ имена.¹⁴

- Преброяването на диаспората се осъществи онлайн (такава практика няма при никоя друга държава в световен мащаб). Поради този съществен недостатък са регистрирани само около 10% от „славомакедонците“ в чужбина. Доказателства за злоупотреби с данни също така се установяват от представените екранни снимки на преброителни онлайн формуляри. Част от преброените заявяват, че са етнически българи, чийто майчин език е българският, но това не е отразено в документите.

Описаните нарушения разкриват малка част от истината. Въпреки репресиите и манипулациите, смело заявили се като българи през 2021 г. са почти 2,5 пъти повече от 2002 г. Резките изменения на фактите доказват политическа намеса, подобна на посегателствата над правата на човека в Югославия при управлението на диктатора Йосип Броз Тито. Освен това броят на самоопределилите се като българи в РСМ практически остава изключително нисък спрямо получилите българско гражданство „славомакедонци“ през последните 20 години и ще бъде използван като инструмент от македонските управляващи в преговорите с българското правителство за решаване на отворените въпроси.

Предизвикателствата за самоопределинето на българската общност

За съжаление, документите за миналото на Македония се фалшифицират или унищожават – акт, залегнал в учебниците по история още от началните класове. Учениците съзнателно, целенасочено и упорито са лишени от знания за своя произход, за да се осъществи подмяна на самосъзнанието им.

Драстичните посегателства върху фактологията разкриват недопустимо погаване на човешките права. Подмяната при преброяването е част от една информационна среда, насочена срещу българите, срещу България, срещу ка-

¹⁴ https://www.stat.gov.mk/publikacii/2022/POPIS_DZS_web_MK.pdf

тегоричните факти от общото ни със Северна Македония историческо минало. В много държави в региона: Сърбия, Албания, Румъния, Молдова, Украйна и др., са признати българските диаспори, уважени са правата на самоопределение на българите, идентичност, съхраняване на език, вяра, нрави, обичаи, традиции. Има български училища, има часове по български майчин език, учебници по български език и литература. Децата учат български песни, хора и ръченици. Издават се учебници по български език, вестници и списания на български език. Само властите в Северна Македония упорито отказват да признаят неоспоримата историческа истина на голяма част от гражданите по отношение на българския им произход и майчин език.

Още по-пагубно е отношението към онези смели българи, които открито са заявили своя произход. Техните имена са публично оповестени, те са заклеймявани като родоотстъпници и предатели (например Пендиков). Българите са нападани – вербално и физически, пребивани са до смърт, подпалвани са техни културни средища, отказано им е дори да назовават клубовете си с имената на българските царе и велики българи. Българите са лишени от правото да заемат административни постове, а посегателствата върху честта и достойнството им – техните и на децата им – са позорно и опасно всекидневие

Отказът на властите в Северна Македония да осъществят изискваните от ЕС подкрепени и от Скопие чрез подписването на т.нар. Френско споразумение реформи показва, че целенасочено се прилага наследеният от югославския тоталитарен период подход на разправа с всеки, който се осмели да изнесе обективно фактите от далечното и близко минало. Подобен извод поражда риска да бъде възпрепятствана регионалната политика на ЕС за разширяване към Западните Балкани, а също така да бъдат поставени под въпрос универсалните човешки ценности.

В резултат, българската общност остава разединена поради множество фактори, водещите от които са: целенасочената политика на СФР Югославия за нейното обезличаване и фрагментиране, която след разпадането на федералната държава изцяло се възприема и продължава от Скопие; заплахите и действията срещу деклариращите български етнически произход (в т.ч. от органите за сигурност и македонистки формации); традиционната и целенасочена антибългарска реторика на водещи политики и партии, която засилва негативните обществени нагласи; възпитаването на омраза към българите сред младото поколение на страната чрез манипулиране на исторически факти в учебниците и учебните пособия и др. Постоянният натиск срещу етническите българи и ограничаването на гражданските им свободи¹⁵ затруднява тяхното свободно сдружаване, икономическата и социалната им реализация.

За да се преодолее тази конфронтация на етническа основа и да се подобри достоверността на статистическата информация би било полезно да се из-

¹⁵ Съществува негласна практика на деклариращите български произход да се отказва работа в държавните или обществени структури.

прашат международни наблюдатели при провеждането на преброявания, да се окаже икономическа помощ от българската държава на гражданите с българско самосъзнание, за да се чувстват горди със своя произход (в това число безплатно образование в България, помощи за социално слаби за придобиване на жилища, изграждане и поддръжка на културни средища – библиотеки, читалища, картинни галерии), както и съдействие за изграждане на модерна транспортна и комунална инфраструктура в населени места с концентрация на етнически българи, насърчаване на туризма към тези региони и др.

Заклучение

Резултатите от националното преброяване в Северна Македония през 2021 г. и подходите към провеждането му оставят сериозни съмнения за извършени манипулации, тъй като не отразяват обективно реалната демографска картина в РСМ. Нерегистрирането на 7,2% от населението определя крайния резултат като непълен, неточен и като цяло статистически некоректен. Показателни за това са и множеството негативни реакции от обществени субекти и политически формации, някои от които използват отказа на въпросните над 7% да участват в преброяването за спекулиране с бройките на „славомакедонския“ и албанския етнос.

Състоянието на българската общност в РСМ е тежко заради наличието на редица негативни фактори, най-сериозен от които е натискът, на който са подложени нейните членове. Основен проводник на това въздействие са националистическите партии в РСМ, които активно манипулират „славомакедонската“ общественост към нетърпимост спрямо всякакви прояви от пробългарски настроени лица или структури. Понастоящем това е силно изразено в контекста на забавената интеграция на Скопие в ЕС. Антибългарските прояви открито се поощряват и афишират в социалните мрежи и част от националните средства за масова информация, а извършителите на актове, насочени срещу българщината, в голяма част от случаите се героизират и издигат като модел на поведение.

Поради това броят на гражданите с българско самосъзнание очаквано е силно занижен. По този начин целенасочено се създават предпоставки управляващите в Скопие да отхвърлят условието за включване на българите в конституцията на РСМ като несъстоятелно. Вероятно резултатите от преброяването ще бъдат използвани в подкрепа на официалната теза на управляващите в Скопие, че макар над 100 хил. граждани на страната да притежават български паспорти¹⁶, по-малко от 4% (3 504) от това население етнически се самоопределя като българско. С това се цели да се отслабят позициите на София в двустранния преговорен процес и да бъде демонстрирана липсата на аргументи в българските искания пред международния фактор.

¹⁶ <https://m.president.bg/bg/cat107/Godishni-dokladi-grajdanstvo>

ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES

- Assembly of the Republic of North Macedonia. (2021). Law on the Census of the Population, Households and Dwellings in the Republic of North Macedonia 2021. [Собрание на Република Северна Македонија. (2021). Закон за попис на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија 2021 година] Available at: <https://dejure.mk/zakon/zakon-za-popis-na-naselenieto-domakjinstvata-i-stanovite-vo-republika-severna-makedonija-2021-godina> [Last accessed: 18.11.2024].
- State Statistics Office of the Republic of North Macedonia. (2022). Census of the population, households and dwellings in the Republic of North Macedonia, 2021. Skopje. p. 220. [Државен завод за статистика на Република Северна Македонија. (2022). Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија, 2021. Скопје. с. 220. Available at: https://www.stat.gov.mk/publikacii/2022/POPIS_DZS_web_MK.pdf [Last accessed: 18.11.2024].
- Tashev, S. (2022). The 2021 Census of the population in North Macedonia and the human rights violations of the local Bulgarian community, *Geopolitics and Geostrategy*, 19(6), pp. 5-14. [Ташев, С. (2022). Преброяването на населението в Северна Македонија през 2021 и нарушението на правата на местната българска общност, *Геополитика и геостратегија*, 19(6), стр. 5-14]. (In Bulgarian). Available at: <https://geopolitica.eu/2022/201-broy-6-2022/3624-prebroyavaneto-na-naselenieto-v-severna-makedoniya-prez-2021-i-narushenieto-na-pravata-na-mestnata-balgarska-obshtnost> [Last accessed: 18.11.2024].

Интернет източници

- Annual reports of the Commission on Bulgarian Citizenship to the Vice President of the Republic of Bulgaria, Available at: <https://m.president.bg/bg/cat107/Godishni-dokladi-grajdanstvo> [Last accessed: 18.11.2024].
- State Statistics Office' official website, Available at: <https://www.stat.gov.mk/OblastOpsto.aspx?id=31> [Last accessed: 18.11.2024].
- State Statistics Office' official website for the 2021 census, Available at: <https://popis2021.stat.gov.mk/%D0%9B%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0/> [Last accessed: 17.11.2024].
- Vasileva, E. (2022). Petar Kolev: Only 3504 Bulgarians? The RNM tramples on the rights of Bulgarians. [Василева, Е. (2022). Петър Колев: Само 3504 българи? В РСМ погават правата на българите]. (In Bulgarian). Available at: <https://www.dnes.bg/balkani/2022/03/31/petyr-kolev-samo-3504-bylgari-v-rsm-pogazvat-pravata-na-bylgarite.525230> [Last accessed: 18.11.2024].